

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЕКОНОМІКИ ФАРМАЦІЇ З ПСЛЯДИПЛОМНОЮ
ПІДГОТОВКОЮ

Навчальний посібник з ВК
«Фармацевтична логістика»

для студентів 5 курсу
спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація», освітньої кваліфікації
«Магістр фармації», заочної форми здобуття освіти

ОДЕСА-2024

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість:	Галузь знань <u>22 «Охорона здоров'я»</u>	Вибіркова Заочна форма навчання
Кредитів: 3,0	Спеціальність <u>226 «Фармація, промислова фармація»</u>	Рік підготовки: 5
Годин: 90	Спеціалізація <u>226.01 «Фармація»</u>	Семестри X
Змістових модулів: 1	Рівень вищої освіти <u>другий (магістерський)</u>	Лекції (0 год)
		Семінарські (0 год)
		Практичні (6 год)
		Лабораторні (0 год)
		Самостійна робота (84 год)
		Форма підсумкового контролю – залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання

Мета: набути здобувачем вищої освіти знань щодо питань формування цін на лікарські засоби, які відпускаються з аптечних закладів та їх структурних підрозділів, зокрема розуміння основних засад методики розрахунку цін та аналізу ціноутворюючих чинників, знання законодавчо-правових актів у цій сфері, тощо.

Завдання: теоретична та практична підготовка здобувачів з питань теоретичних основ ціноутворення на лікарські засоби; законодавчо-правового регулювання ціноутворення у фармації; організаційно-економічного механізму ціноутворення; методів регулювання формування цін на лікарські засоби в Україні; видів цін на лікарські засоби та їх класифікації; моніторинг та контроль за цінами.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС – 90 годин.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність, концепція та еволюція фармацевтичної логістики. Сутність та розвиток логістичної концепції. Науково-практична сутність фармацевтичної логістики. Понятійний апарат (термінологія) фармацевтичної логістики. Метод, предмет, об'єкти та основні парадигми фармацевтичної логістики. Структурний аналіз фармацевтичної логістики.

Тема №2. Становлення фармацевтичної логістики в Україні. Етапи розвитку фармацевтичної логістики в Україні. Характерні риси управління потоковими процесами у вітчизняній фармації на етапі виникнення і кристалізації логістики (1956-1965 рр.). Характерні риси управління потоковими процесами у вітчизняній фармації на етапі впровадження експериментальної концепції логістики та підтвердження її наукової гіпотези (1966-1970 рр.). Характерні риси управління потоковими процесами у вітчизняній фармації на етапі зміни пріоритетів логістики

(1971-1979 рр.). Характерні риси управління потоковими процесами у вітчизняній фармації на етапі значних техніко-технологічних змін логістики (1980-1985 рр.). Характерні риси управління потоковими процесами у вітчизняній фармації на етапі подальшої інтеграції логістики на основі комплексного підходу та ідеології раціональності (1986 – 2005 рр.). Сучасний етап розвитку вітчизняної фармацевтичної логістики.

Тема №3. Взаємозв'язок концепції фармацевтичної логістики з теоріями менеджменту і маркетингу. Сутність менеджменту. Сутність маркетингу. Взаємозв'язок теорій фармацевтичного управління. Роль управлінських наук у реалізації комплексу корисності. Взаємозв'язок фармацевтичного маркетингу і фармацевтичної логістики. Піраміда цілей маркетингових та логістичних політик фармацевтичного підприємства. Спільні та притаманні окремим концепціям управління фармацевтичним підприємством види діяльності.

Тема №4. Управління матеріальними потоками у фармацевтичній логістиці. Матеріальний потік та його характеристика. Види матеріальних потоків. Логістичні операції.

Тема №5. Функціональні види фармацевтичної логістики Закупівельна логістика. Виробнича логістика. Збутова логістика. Е-логістика. Особливості роботи інтернет-аптек.

Тема №6. Логістика матеріальних потоків фармацевтичної галузі. Складська логістика. Транспортна логістика. Логістика поводження з відходами фармацевтичної галузі. Тара та упаковка як елемент логістичної системи.

Тема №7. Логістика нематеріальних потоків фармацевтичної галузі. Фінансова логістика. Кадрова логістика. Інформаційна логістика.

Тема №8. Логістичні рішення в управлінні товарними (матеріальними) запасами в аптечних закладах. Поняття матеріального (товарного) запасу. Необхідність його створення. Класифікація запасів. Ефективність і суть керування товарним асортиментом. Моделювання управління запасами і принципів закупівельної політики фармацевтичного підприємства на основі евристичних, економіко-математичних і нормативного методів

Тема №9. Логістичні рішення в закладах охорони здоров'я щодо лікарських засобів Значення фармацевтичної логістики для закладів охорони здоров'я. Формулярна система в Україні. Методика розробки формулярів для лікувально-профілактичних закладів.

Тема №10. Процес управління фармацевтичним маркетингом. Вивчення ринку лікарських засобів. Сутність логістичного обслуговування. Проблемні питання кожного з семи елементів логістичного обслуговування пацієнта

Теоретичні питання для підготовки до практичних занять

та самостійної роботи здобувача:

1. Сутність та розвиток логістичної концепції.
2. Науково-практична сутність фармацевтичної логістики.
3. Понятійний апарат (термінологія) фармацевтичної логістики.

4. Метод, предмет, об'єкти та основні парадигми фармацевтичної логістики.
5. Структурний аналіз фармацевтичної логістики.
6. Етапи розвитку фармацевтичної логістики в Україні.
7. Взаємозв'язок фармацевтичного маркетингу і фармацевтичної логістики.
8. Піраміда цілей маркетингових та логістичних політик фармацевтичного підприємства.
9. Спільні та притаманні окремим концепціям управління фармацевтичним підприємством види діяльності.
10. Матеріальний потік та його характеристика.
11. Види матеріальних потоків.
12. Логістичні операції.
13. Закупівельна логістика.
14. Виробнича логістика.
15. Збутова логістика.
16. Е-логістика. Особливості роботи інтернет-аптек.
17. Складська логістика.
18. Транспортна логістика.
19. Логістика поводження з відходами фармацевтичної галузі.
20. Тара та упаковка як елемент логістичної системи.
21. Фінансова логістика.
22. Кадрова логістика.
23. Інформаційна логістика.

Приклади тестових завдань до вхідного контролю з ВК «Фармацевтична логістика»

1. Найбільш точно характеризує логістику в економічній сфері таке визначення:
 - а) організація перевезень;
 - б) матеріально-технічне постачання;
 - в) управління матеріальними і супутніми їм потоками; г) мистецтво комерції;
 - д) підприємницька діяльність.
2. Основним об'єктом вивчення логістики є:
 - а) процеси, здійснювані торгівлею;
 - б) матеріальні та відповідні їм інформаційні, фінансові і сервісні потоки;
 - в) ринки і кон'юнктура конкретних товарів і послуг;
 - г) економічні відносини, які виникають у процесі доставлення товарів і послуг від місць виробництва до місць споживання.
3. Яка з перерахованих функцій є безпосередньою функцією менеджера з логістики?
 - а) вибір транспорту;
 - б) ринкові дослідження;
 - в) розробка рекомендацій зі зняття з виробництва застарілої продукції;

- г) реклама;
- д) розробка рекомендацій з виробництва нових товарів.

4. Принципова відмінність логістичного підходу від передуючих моделей управління матеріальними ресурсами полягає в:

- а) системі підготовки управлінського персоналу;
- б) повній відмові від створення і зберігання запасів;
- в) сприйнятті матеріальних об'єктів як єдиного потоку; г) повній автоматизації процесів управління.

5. Матеріальний потік:

- а) знаходиться в постійному русі; б) може приймати статичну форму;
- в) може приймати динамічну і статичну форму; г) взагалі не має ніякої форми.

Інформаційний потік, який відповідає матеріальному:

- а) збігається з ним у тимчасовому і просторовому аспектах; б) збігається з ним у тимчасовому аспекті;
- в) збігається з ним у просторовому аспекті;
- г) може не збігатися з ним у тимчасовому і просторовому аспектах.

6. Логістичні операції – це:

- а) сукупність дій, спрямованих на перетворення тільки матеріального потоку;
- б) сукупність дій, спрямованих на перетворення тільки інформаційного потоку;
- в) сукупність дій, спрямованих на перетворення матеріального й (або) інформаційного потоків;
- г) укрупнена група логістичних функцій.

7. З перерахованих визначень поняттю «логістична функція» відповідає:

- а) напрямок господарської діяльності, який полягає в управлінні матеріальними потоками у сферах виробництва і обігу;
- б) множина елементів, які перебувають у відношеннях і зв'язках один з одним та утворюють певну цілісність, єдність;
- в) сукупність різних видів діяльності для отримання необхідної кількості вантажу в потрібному місці, в потрібний час, з мінімальними витратами;
- г) укрупнена група логістичних операцій, спрямованих на реалізацію цілей логістичної системи.

8. Межі логістичної системи визначаються:

- а) довільно;
- б) на основі діючих нормативних документів, які регламентують діяльність підприємств;
- в) циклом обігу засобів виробництва; г) становищем підприємства на ринку.

9. Макрологістична система:

- а) є великою логістичною системою управління поточковими процесами за участю декількох і більше незалежних суб'єктів господарювання, не обмежених у територіальному розташуванні;
- б) створюється для забезпечення взаємодії різногалузевих структур на глобальному рівні;

в) є високоінтегрованою інфраструктурою економіки регіону, країни або групи країн;

г) усе перераховане вірно.

10. Серед названих систем, які забезпечують просування матеріального потоку, макрологістичною можна вважати:

а) велику залізничну станцію;

б) пов'язаних договорами постачальника, покупця і транспортну організацію;

в) взаємопов'язаних учасників ланцюга, які забезпечують просування на український ринок імпортного товару;

г) великий аеропорт.

11. Серед названих систем, які забезпечують просування матеріального потоку, мікрологістичною можна вважати:

а) сукупність станцій залізниці, яка з'єднує два міста;

б) пов'язаних договорами постачальника, покупця і транспортну організацію;

в) взаємопов'язаних учасників ланцюга, які забезпечують просування матеріального потоку в межах металургійного комбінату;

г) великий морський порт.

12. Закупівельна логістика – це управління матеріальними потоками:

а) у процесі створення матеріальних благ або надання матеріальних послуг;

б) у процесі забезпечення підприємства матеріальними ресурсами; в) у процесі реалізації продукції;

г) на транспортних ділянках.

13. У традиційному розумінні виробнича логістика розглядає процеси, які відбуваються в сфері:

а) матеріального виробництва;

б) нематеріального виробництва;

в) фізичного розподілу;

г) правильні відповіді «а» і «б».

14. Характерною рисою логістичної концепції організації виробництва є:

а) розгляд виробничої інтеграції як другорядного завдання;

б) оптимізація окремих функцій;

в) орієнтація виробництва на випуск максимальних партій продукції;

г) відмова від надлишкових матеріальних і товарних запасів.

15. Традиційна концепція організації виробництва найбільш прийнятна для умов:

а) «ринку продавця»;

б) «ринку покупця»;

в) перевищення пропозиції над попитом;

г) все перераховане вірно.

16. Відмінною рисою концепції «точно у термін» є:

а) максимальні запаси ресурсів;

б) значна кількість постачальників;

в) виробництво з нульовим запасом;

г) страхові запаси готової продукції.

17. Розподільча логістика – це управління матеріальними потоками:
- а) у процесі створення матеріальних благ або надання матеріальних послуг;
 - б) у процесі забезпечення підприємства матеріальними ресурсами;
 - в) у процесі доведення готової продукції до споживача;
 - г) на транспортних ділянках.
18. Принципова відмінність розподільчої логістики від традиційного розуміння збуту полягає в:
- а) методиці сегментації ринку споживачів;
 - б) тому, що розподільча логістика не може бути застосовна до деяких груп товарів;
 - в) системному взаємозв'язку процесу розподілу з процесами виробництва і закупівель при управлінні матеріальними потоками;
 - г) відмові від використання концепції маркетингу під час розподілу.
19. Транспортна логістика вирішує комплекс завдань, пов'язаних з організацією переміщення вантажів транспортом:
- а) загального користування;
 - б) незагального користування; в) внутрішньовиробничим;
 - г) всі відповіді правильні.
20. Найвищою спроможністю доставляти вантаж у задану точку території «від дверей до дверей» володіє транспорт;
- а) автомобільний;
 - б) залізничний;
 - в) повітряний;
 - г) трубопровідний;
 - д) водний.
21. Виберіть визначення, яке найбільш повно відображає поняття інформаційного потоку в логістиці:
- а) сукупність циркулюючих у логістичній системі повідомлень, необхідних для управління і контролю за логістичними операціями;
 - б) сукупність циркулюючих у зовнішньому середовищі повідомлень, необхідних для управління і контролю за логістичними операціями;
 - в) сукупність циркулюючих між логістичною системою і зовнішнім середовищем повідомлень, необхідних для управління і контролю за логістичними операціями;
 - г) сукупність циркулюючих у логістичній системі, між логістичною системою і зовнішнім середовищем повідомлень, необхідних для управління і контролю за логістичними операціями.
22. Певним чином організована сукупність взаємопов'язаних засобів обчислювальної техніки, різних довідників і необхідних засобів програмування, що забезпечує вирішення тих або інших функціональних задач з управління матеріальним потоком – це:
- а) інформаційна логістика;
 - б) логістичний інформаційний потік; в) логістична інформаційна система; г) інформаційна технологія.
- До мотивів створення підприємцями запасів належать:

- а) ймовірність порушення встановленого графіка постачань; б) спекуляція;
в) знижки за покупку великої партії товарів; г) всі перераховані.
23. До категорії «виробничий запас» належать:
а) товари на шляху від постачальника до споживача; б) товари на складах оптових баз;
в) товари на складах сировини підприємств промисловості;
г) товари на складах готової продукції підприємств – виробників; д) життєвого циклу товарів.
24. Визначить черговість етапів проведення АВС-аналізу;
а) розбиття товарів на групи залежно від їх питомої ваги в загальних витратах на придбання;
б) розташування товарів за зменшенням ціни;

Рекомендована література

Основна:

1. Основи менеджменту і маркетингу у фармації: Навч.-метод. посіб. для вищих мед. (фарм.) закладів / уклад. Н.М. Косяченко, В.П. Горкуша та ін. — К., 2018. — 49 с.
2. Менеджмент і маркетинг у фармації. Навчально - метод. посіб. / уклад. О.Г. Чирва, О.В. Гарматюк; МОН України, УДПУ . – Умань: Візаві, 2018. – 217 с.
3. Громовик Б.П. Менеджмент і маркетинг у фармації: підручник / Б. П. Громовик, Г. Д. Гасюк, О. Р. Левицька; за ред. д-ра фарм. наук, проф. Б. П. Громовика. - К.: Медицина, 2008. – 752 с.

Додаткова:

1. Унгурян Л.М. Фармацевтична практика: логістичні, інформаційні, нейроекономічні та соціальні аспекти: монографія / Л.М. Унгурян, Б.П.Громовик. – Львів: Простір-М, 2016. – 155 с.
2. Громовик Б. П. Фармацевтична логістика : фокус на допомозі пацієнту : монографія / Б. П. Громовик, Л. М. Унгурян. – Львів: РАСТР-7, 2013. – 212 с. 2.
3. Громовик Б.П. Дієва система збору від населення непридатних лікарських засобів як належна основа зменшення ризиків при утилізації і знешкодженні фармацевтичних відходів / Б.П.Громовик, І.П. Пузанова //Ліки України плюс.- 2016.-№ 3.-С.70-75.
4. Громовик Б.П. Оптимізація формулярного асортименту опіоїдних анальгетиків, що використовуються у паліативній та хоспісній медицині : методичні рекомендації / Б.П. Громовик, С.Є. Прокіп. – Львів : Проблемна комісія «Фармація» МОЗ та НАМН України, 2014. – 24 с.
5. Громовик Б.П. Фармацевтичні відходи – серйозна проблема екологічної системи «людина – лікарський засіб – довкілля» / Б.П. Громовик, І.П. Пузанова // Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація. – 2015. - №3-4. - С.64-69.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. Законодавство України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>

2. Нормативно-директивні документи МОЗ України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: /[http:// mozdocs.kiev.ua](http://mozdocs.kiev.ua)
3. Державний формуляр лікарських засобів. Випуск дванадцятий. / МОЗ України, 2020. – /Інтернет ресурс - <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>
4. Державний реєстр лікарських засобів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drlz.com.ua/ibp/ddsite.nsf/all/shlist?opendocument>.
5. Compendium online. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://compendium.com.ua/bad/>.
6. Еженедельник «Аптека» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apteka.ua/>.

в) установлення вартості товарів за закупними цінами;
г) підсумовання даних про кількість і витрати на придбання.
Логістичний сервіс може бути безпосередньо реалізований у сфері:

а) закупівель; б) виробництва; в) розподілу.

Об'єктами логістичного сервісу є:

а) послуги;

б) генератори матеріального потоку; в) споживачі матеріального потоку;

г) генератори і споживачі матеріального потоку.

Предметом логістичного сервісу є:

а) послуги;

б) генератори матеріального потоку; в) споживачі матеріального потоку;

г) генератори і споживачі матеріального потоку.

Ефективність логістичної системи – це: а) доставлення товарів «точно у термін»;

б) якість роботи логістичної системи;

в) мінімальний рівень логістичних витрат;

г) якість функціонування логістичної системи за умови заданого рівня логістичних витрат.

Рекомендована література

Основна:

1. Методологія ціноутворення на лікарські засоби в системі охорони здоров'я та фармації: монографія / В. М. Назаркіна, А. С. Немченко, К. Л. Косяченко, М. М. Бабенко; за наук. ред. А. С. Немченко. – Київ : «Фармацевт Практик», 2022. – 288 с.

2. Немченко А. С., Назаркіна В. М. Методичні рекомендації з формування моделі референтного ціноутворення на основні лікарські засоби в Україні. Харків : НФаУ, 2020. 28 с.

3. Основи менеджменту і маркетингу у фармації: Навч.-метод. посіб. для вищих мед. (фарм.) закладів / уклад. Н.М. Косяченко, В.П. Горкуша та ін. — К., 2018. — 49 с.

Додаткова:

4. Визначення вартості інвестиційного проекту з розробки нового генеричного лікарського засобу на основі змістовного підходу / М. М. Слободянюк та ін. Соціальна фармація в охороні здоров'я. 2019. Т. 5, № 1. С. 3–14. 4.

5. Витрати на охорону здоров'я і доступ до лікування в Україні. Висновки з дослідження та рекомендації для покращення ситуації / KSE та IQVIA за підтримки ACC та APRaD. 2020. URL: http://publications.chamber.ua/2020/HCC/ACC_APRaD_Presentation_UPD_12.12_final.pdf.

6. Назаркіна В. М., Немченко А. С. Міжнародний досвід управління прайсингом як основа цінової доступності лікарських засобів. Соціальна фармація в охороні здоров'я. 2017. Т. 3, № 2. С. 24–33.

7. Оцінка доступності основних ЛЗ для амбулаторного лікування в Україні. Копенгаген: ЄРБ ВООЗ; 2021. 110 с.

Електронні інформаційні ресурси

8. Законодавство України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>
9. Щотижневник «Аптека» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apteka.ua/>.
10. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Державний реєстр лікарських засобів України. URL: <http://www.drlz.kiev.ua/>
12. Державний формуляр лікарських засобів. URL: <https://www.dec.gov.ua/materials/chinnij-vipusk-derzhavnogo-formulyara-likarskih-zasobiv/>
13. ATC/DDD Index 2022. WHO Collaborating Centre for Drug Statistics Methodology. URL: https://www.whocc.no/atc_ddd_index/).